

T.C.

ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği – Bilgi Edinme Birimi

7/3978

Sayı : B.18.0.BHİ.0.00.00/610.01- 681

16.07/2008

Konu : Sayın Hulusi GÜVEL'in
7/3978 esas no.lu yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi : TBMM'nin 03.07.2008 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02 - 7081 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan, Adana Milletvekili Sayın Hulusi GÜVEL'in 7/3978 esas numaralı yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, cevabi yazımız ilişikte gönderilmektedir.

Arz ederim.

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
Bakan

EK

Cevabi yazı (22 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

Bilgi:

Başbakanlık

**ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN HÜSNÜ GÜVEL'İN
7/3978 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİ HAKKINDA
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI'NIN CEVABI**

2002/4545 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda "Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi ile Akdenizde Kara Kökenli Kaynaklardan ve Faaliyetlerden Dolayı Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü" 22.08.2002 tarih ve 24854 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlük kazanmıştır.

Bu itibarla;

SORU 1. *Yukarıda anılan Sözleşme ve Protokoller ile Birleşmiş Milletler Çevre Programı Akdeniz Eylem Planı (UNEP/MAP) kapsamında Bakanlığınızca yürütülen çalışmalar nelerdir?*

CEVAP 1. Yukarıda anılan Sözleşme ve Protokoller ile Birleşmiş Milletler Çevre Programı Akdeniz Eylem Planı (UNEP/MAP) kapsamında Bakanlığınızca yürütülen çalışmalar şunlardır:

Akdeniz Eylem Planı:

1992 yılında UNEP'in kurulmasının ardından toplanan Yönetim Konseyi, Akdeniz'in korunmasını öncelikli hedefler arasına dahil etmiş ve bu amaçla 1974 yılında söz konusu örgüt tarafından "Bölgesel Denizler Programı Faaliyet Merkezi" kurularak Akdeniz Eylem Planı (MAP) tasarısı hazırlanmıştır.

MAP tasarısı, Akdeniz'e kıyısı olan 16 ülke tarafından 28 Ocak-4 Şubat 1975 tarihleri arasında Barselona'da yapılan hükümetlerarası toplantıda kabul edilmiştir. MAP bugün 20 Akdeniz Ülkesi ve Avrupa Birliği tarafından yürütülmektedir.

Akdeniz'in karşı karşıya bulunduğu çevresel baskı ve tehditlerin tespiti ve giderilmesi yollarını, multidisipliner ve sektörlerarası boyutta ve bütüncül bir şekilde ele almak ve bölgesel düzeyde bir işbirliği başlatmak amacıyla kabul edilen MAP, bugüne kadar en başarılı alt program olma özelliğini korumuştur.

Ancak 1992 yılında düzenlenen Rio Zirvesinden sonra MAP ve bunun hukuki çerçevesini oluşturan belgelerde de değişiklik yapılarak MAP sadece deniz kirliliğini önleme boyutunu içeren bir belge olmaktan çıkarılmış ve Akdeniz Bölgesinde "sürdürülebilir kalkınma"yı hedefleyen bir araç haline gelmiştir.

MAP üç ana bileşenden oluşmaktadır;

1-Akdeniz'de sürdürülebilir kalkınma

1.1-Çevre ve Kalkınmanın Entegrasyonu

1.2-Doğa ve Peyzaj Alanlarının Korunması

1.3-Deniz Kirliliğinin Değerlendirilmesi, Önlenmesi ve Bertarafı

2-Hukuki Çerçevenin Güçlendirilmesi

3- Mali ve Kurumsal Çevre Boyutu

Bu uygulama çalışmaları Çevre ve Orman Bakanlığı'nın koordinasyonunda sürdürülmektedir.

Mali ve kurumsal çevre boyutunda yapılan çalışmalar:

MAP çerçevesinde yapılan çalışmaların sekreteryası ve koordinasyonu Atina'da yerleşik MAP Koordinasyon Birimi'ne (MED-UNIT) verilmiştir. MAP'in çeşitli çalışmaları, bu koordinasyon birimine bağlı olarak görev yapan Bölgesel Faaliyet Merkezleri tarafından yürütülmektedir. Bu merkezler nezdindeki ulusal odak noktaları ve görevleri şunlardır:

- **Mavi Plan Bölgesel Faaliyet Merkezi (BP/RAC):** Fransız Hükümetinin desteğiyle Sofya Antipolis'de kurulmuştur. Akdeniz havzasında sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olarak yapılacak çalışmalar ile ilgili senaryolar oluşturmakla görevlidirler. Bölgesel Faaliyet Merkezleri bu kapsamda özellikle; demografik değişiklikler, kentleşme, turizm, tarım, endüstri, enerji, taşımacılık ile tüm bu faktörlerin toprak, su, ormanlar, kıyı alanları ve deniz alanlarına olan etkileri incelenmektedir.
- **Acil Müdahale Bölgesel Faaliyet Merkezi (REMPEC):** Malta Hükümetinin desteğiyle Malta'da kurulmuştur. REMPEC'in görevleri; taraf ülkelere petrol ve diğer zararlı maddelerin yol açtığı kirlilikle mücadele konusunda gerekli bilgileri aktarmak, Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin önemli deniz kirlenmeleri olaylarında kapasitelerini güçlendirmek ve bu ülkeler ile işbirliği yapmak, taraf ülkelerin hazırlamaları gereken ulusal acil durum planlarının hazırlanmasına yardımcı olmak, liman kabul tesisleri kurulması ve kullanımı konularında taraf ülkelere gerekli desteği sağlamak ve ilgili uluslar arası kuruluşlar ile kurulacak ilişkilere aracılık etmek, deniz kazası sonucu meydana gelecek petrol ve tehlikeli madde kirliliğine hazırlıklı olma ve bu kirliliğe müdahale konusunda eğitim kursları düzenlemek, teknolojik işbirliği ve eğitim konularında bilgi alışverişini sağlamak, operasyonel, teknik, bilimsel, yasal ve finansal konularda bilgi aktarımını sağlamak olarak belirlenmiştir.
- **Temiz Üretim Merkezi (CP/RAC):** İspanya Hükümetinin desteğiyle Barselona'da kurulmuş olup temiz üretim ve kirliliğin önlenmesi teknikleri ve uygulamaları ile ilgili bilgilerin dağıtımından sorumludur.
- **Akdeniz Öncelikli Eylem Planı Bölgesel Aktivite Merkezi (PAP/RAC):** 1977 yılında Hırvatistan'ın Split kentinde kurulan Birleşmiş Milletler Çevre Programının bir parçası olan Akdeniz Eylem Planında (MAP) anahtar bir göreve sahiptir. MAP; 20 Akdeniz Ülkesi ile AB Ülkelerinin katıldığı bir çevre kuruluşudur.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı Akdeniz Eylem Planı (UNEP/MAP) Öncelikli Eylem Programı Bölgesel Aktivite Merkezi (PAP/RAC) odak noktasını Bakanlığımız yürütmektedir. Odak noktası; ilgili PAP/RAC toplantıları ve aktiviteleri için ulusal kurumları ve uzmanları koordine etmek; PAP/RAC'ın talebi ile ulusal raporların hazırlanması ya da hazırlatılması ve ülkelerini PAP/RAC ulusal odak noktaları toplantılarında ve ilgili diğer toplantılarda temsil etmekle sorumludur.

- **Biyolojik Çeşitlilik ve Korunan Alanlar Merkezi (SPA/RAC):** 1999 yılında Tunus'ta kurulmuştur. Kuruluş amacı; Biyolojik Çeşitlilik ve Korunan Alanlar Protokolü'nün uygulanması/faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamaktır. Aktivite Merkezinin görevleri: Üyeler arasında bilgi/tecrübe değişimini gerçekleştirmek, protokolün uygulanabilmesi için manüellerin ve iletişim materyallerinin basım yayımını gerçekleştirmek, eğitim programları düzenlemektir.

Yukarıda anılan merkezler aracılığıyla;

1- Akdeniz'de Gemi ve Uçaklardan Yapılan Boşaltmalardan ya da Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirlenmenin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Protokol

2- Fevkalade Hallerde Akdeniz'in Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Yapılacak Mücadele ve İşbirliğine Ait Protokol

3- Akdeniz'in Kara Kökenli Kirleticilerden Kaynaklanan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü (18.03.1987 tarih ve 19404 sayılı Resmi Gazete)

4- Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol (12.10.1988 tarih ve 19968 sayılı Resmi Gazete)

5- Akdeniz'de Kıta Sahaneliği ve Deniz Dibinin Keşfi ve İşletilmesinden Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi Protokolü

6- Akdeniz'de Tehlikeli Atıkların Sınır ötesi Taşınımından Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi Protokolü yürütölmektedir. Ülkemiz bu protokollerden;

- Akdeniz'de Gemilerden ve Uçaklardan Boşaltma veya Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılması Protokolü,

- Akdeniz'in Kara Kökenli Kirletici Kaynaklara ve Faaliyetlere Karşı Korunması Protokolü,

- Akdeniz'de Özel Koruma Alanları ve Biyolojik Çeşitliliğe İlişkin Protokol,

- Olağanüstü Hallerde Akdeniz'in Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Yapılacak Mücadele ve İşbirliğine Ait Protokolü'ne taraf olmuştur.

Bu protokoller altında yapılan çalışmalar:

Yukarıda bahse konu protokoller kapsamında olan Bölgesel Aktivite Merkezleri aracılığı ile gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda belirtilmektedir:

1. MED-POL Denizlerde Kirlilik İzleme Projesi

Bakanlığımızın koordinatörlüğünde, UNEP/MAP Koordinasyon Birimi ve ODTÜ Erdemli Deniz Bilimleri Enstitüsü tarafından sürdürölmektedir. 2006 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri Enstitüsü'nün de katılımı planlanmaktadır. Barselona Sözleşmesi ve Ek'i Protokolleri gereğince Akdeniz'e kıyıdaş ölkeler tarafından deniz kirliliği izleme programlarına paralel olarak ülkemizde de çalışmalar 1987 yılından bu yana 1987K10030 proje numarası ile sürdürölmektedir. III aşaması 1996 yılında başlayan ve 2005 yılı sonu itibariyle tamamlanarak 2006-2013 yılları arasında IV. Aşaması devam edecek olan MEDPOL çalışmalarının temel amacı kara kökenli kirliliğin miktarı, niteliğini ve eğilimlerini belirleyerek kirliliği kontrol altına almaktır.

Bu çerçevede, Ege ve Akdeniz'de belirlenen istasyonlarda elde edilen veriler bir veri tabanında toplanmak üzere MEDPOL Sekreteryasına gönderilmektedir.

Ötrofikasyon izleme MEDPOL faz III programına yeni eklenen bir unsurdur. Bu anlamda Mersin Körfezinde 1 yıllık pilot çalışma tamamlanmış olup; 2006 yılı içerisinde yapılan çalışmanın sonuçları değerlendirilecektir.

Bakanlığımız ile UNEP arasında imzalanan, Akdeniz Bölgesinde Kirliliğin Kontrolü ve Değerlendirilmesi Programı (MED POL Faz III) Anlaşması uyarınca, UNEP tarafından ODTÜ Erdemli Deniz Bilimleri Enstitüsü'ne, laboratuvar sarf malzemeleri ve kimyasalları için 20.000 US\$ tutarında bir katkı sağlanmışır.

Söz konusu Anlaşma 2006 yılında, programı aşağıda ayrıntılı olarak verilen, yeni MED POL Faz IV stratejisini içerecek şekilde ve Kara Kökenli Kirleticilere İlişkin Ulusal Eylem Planı (UEP)'nin uygulama etkinliğini belirlemeye yönelik olarak yenilenmiştir.

2. EKAY Protokolü Çalışmaları: Ülkemizin de katılımıyla Akdeniz kıyısı üzerinde giderek artan başkidan kaynaklanan olumsuz çevresel etkilerin indirgenmesi ve ortadan kaldırılmasını hedefleyen "Taslak Entegre Kıyı Alanları Yönetimi Protokolü" **PAPİRAC**

tarafından hazırlanmıştır. Protokolün hazırlanması için PAP/RAC tarafından 2006 yılında bir çalışma grubu oluşturulmuş ve bir yıl içinde beş adet toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantılara Bakanlığımız da katılım sağlamıştır. Beş çalışma toplantısı sonucunda hazırlanan EKAY Protokolü Ocak 2008 tarihinde imzaya açılmış ve Protokolü 14 ülke imzalamıştır. Protokolün adalarla ilgili hükümlerine ilişkin çekincelerimizin bulunması nedeniyle ülkemiz Protokole taraf olmamıştır.

Bunun yanı sıra, 24 Ekim 2008 tarihinde düzenlenmesi öngörülen Kıyı Günü etkinliklerinin en iyi şekilde kutlanması amacıyla Bakanlığımızca gerekli koordinasyon ve organizasyon çalışmaları da devam etmektedir.

3. Sub Bio: Akdeniz Eylem Planı Çevresinde Ulusal olarak 2001 yılında hazırlanan plan (Sub/Bio) nun güncelleştirilmesi çalışmaları başlatılmış olup, Bakanlığımız koordinasyonunda İstanbul üniversitesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda İstanbul Üniversitesi tarafından MedPosidonia (posedonya çayırı 2007-2009) projesi de başlatılmıştır. Proje çerçevesinde Türkiye'nin en kuzeyindeki ve en Güneyindeki Posidonia çayırları işaretlenerek bir harita oluşturulacak ve iklim değişikliği gibi faktörler doğrultusunda bu çayırlarda olası değişiklikler izlenecektir.

4. Akdeniz Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu:

Akdeniz Eylem Planı kapsamında ASKK, Akdeniz'de sürdürülebilir kalkınma prensibinin benimsenmesi ve ulusal politikalara entegre edilerek kalkınma politikalarının kurumsal bir yapı içerisinde oluşturulmasının sağlanması amacıyla 1996 yılında kurulmuştur.

Komisyon, Akdeniz ile ilgili özelleşmiş sürdürülebilir kalkınma konularına tahsis edilmiş ve AEP bileşenlerinden destek alan çalışma grupları ile işlevini sürdürmektedir.

Akdeniz Eylem Planına taraf ülkeler tarafından 8 takım ASKK tavsiyesi yayınlanmış ve adapte edilmiştir: kıyı yönetimi, su talep yönetimi, indikatörler, turizm, bilgilendirme, endüstri, kentsel gelişim ve ticaret. İşbirliği ve finansman ve yerel idare konularında çalışmalar sürmektedir.

ASKK tarafından hazırlanan Akdeniz Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi (ASKS) öncelikli konulara (su, enerji, ulaşım, turizm, tarım, kentsel gelişim ve kıyı yönetimi) olduğu kadar birbirini tamamlayan konulara da (bilgi yönetimi, kapasite artırımı, idare, ortaklık ve finansal stratejiler) yönelmektedir.

Özellikle, stratejideki her öncelikli konu üzerine, bir dizi "Stratejik not"la beraber, Akdeniz'de Sürdürülebilir Kalkınma için "vizyon" ve "çerçeve uyumu" hazırlanmıştır.

Bakanlığımız tarafından stratejinin Türkçeye çevrilmesi çalışmaları devam etmektedir.

Barselona Sözleşmesi, Akdeniz Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (ASKK) 12. Toplantısı Türkiye'nin ev sahipliğinde 30-31 Mayıs 2007 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya 19 ülkeden ve 27 Sivil Kuruluş Örgütünden temsilciler katılmıştır.

Toplantıda, 2008-2009 yılları arası için, ASKK Yönlendirme Kurulu Başkanlığı'na Türkiye seçilmiştir.

Toplantıda ASKK ilerleme raporu ve 2008-2011 uygulama planı, Akdeniz'de İklim Değişikliği, Enerji ve İklim Değişikliği, Turizm ve İklim Değişikliği, Su Talep Yönetimi, Sürdürülebilir Kalkınma İndikatörleri, Enerji Verimliliği ve ASKS Bilgi ve İletişim Stratejileri konularında sunumlar ve tartışmalar yapılmıştır.

Toplantı sonucunda aşağıdaki konularda tavsiye kararları alınmıştır:

- ASKK'nın yönlendirmesi ile, "Su Talep Yönetimi"nin ulusal öncelik planlarına dahil edilmesi, "Su Talep Yönetimi" hakkında ilgili halkın farkındalığını arttırmak üzere gerekli önlemlerin alınması ve her iki yılda elde edilen ilerlemenin ASKK tarafından kabul edilen göstergelerle takip edilmesi ve bu sayede "Su Talep Yönetimi"nin uluslararası su bilgi sistemine dahil edilmesine destek olunması.
- ASKS'nin Enerji ve İklim Değişikliği bölümünün vakit kaybedilmeden uygulanması, bu kapsamda ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve iklim değişikliği konularını içermesi.

İki uçlu bir enerji politikasının uygulanması; kaynak ve ihtiyaç taraflarına ayrı ayrı odaklanılması ve özellikle enerji verimliliği ve enerji kazanımı konularında çalışılması.

Kapasite artırımı ve yatırım üzerine güney ve kuzey Akdeniz ülkeleri arasında, yönetimsel düzeyde, işbirliği ve yardımlaşmanın artırılması gerekmektedir. Ayrıca Akdeniz ülkelerinde, Temiz Geliştirme Mekanizmaları projelerinin çekiciliğinin artırılması gereklidir.

- Rasyonel enerji kullanımı (RUE) ve yenilenebilir enerjilerin (RE) geliştirilmesinin ulusal strateji öncelikleri arasına alınması, gerçekçi ise mevcut kurumsal ve denetleyici çerçevelerin RUE ve RE'nin gelişmesine katkıda bulunacak şekilde sağlamlaştırılması, halkın RUE ve RE konularında bilgi ediniminin kolaylaştırılması.

5. ASKK Yürütme Kurulu Toplantısı:

ASKK Yürütme Kurulu 12.Toplantısı 19-20 Haziran 2008 tarihleri arasında Yunanistan'ın Atina kentinde gerçekleştirilmiştir. Toplantı başkanlığı, ASKK 12. Toplantısı'nda alınan karar gereği, Türkiye tarafından yürütülmüştür.

Toplantı kararlarının özeti aşağıda sunulmaktadır:

1. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu çalışmaları ile ASKK çalışmaları arasında senkronize çalışmalar yürütülmesine,
2. Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Stratejilerini oluşturmanın yanı sıra uygulanmaları içinde ASKK'nın destek sağlamasına,
3. Bölgesel ölçekte çalışılıyor olmasından dolayı ülkelerin somut problemlerine yönelik çalışmaların yürütülmesine,
4. Yerel ölçekte pilot projeler yapılmasına,
5. Bölgesel Aktivite Merkezlerinin (RAC) farklı çalışma gruplarını desteklemeleri ve RAC'ların ASKK ile daha çok entegre olmalarına,
6. İki yılda bir toplanan ASKK üyeleri arasındaki iletişim sağlanması önemli ve bu iletişim ASKK Yürütme Kurulu tarafından sağlanmasına,
7. ASKK iş dünyası ve sivil toplum örgütleri ile daha aktif çalışmalar yürütmesine,
8. ASKK sadece öneri geliştirmenin ötesine önerilerin uygulanmasına da destek verilmesine karar verilmiştir.

6. Barselona Sözleşmesi 15. Taraflar Toplantısı:

Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi (Barselona Sözleşmesi) 15. Taraflar toplantısı 15-18 Ocak 2008 tarihleri arasında İspanya'nın Almeria şehrinde gerçekleştirilmiştir.

Taraflar görüşmelerini Almeria Deklarasyonu ile karara bağlamıştır. Almeria Deklarasyonu ile alınan kararların özeti aşağıda sunulmaktadır.

Kararlar:

1. Entegre Kıyı Alanları Yönetimi Protokol'ünün en kısa sürede taraf ülkelerce onaylanmasına,
2. İklim değişikliğinin etkisi ile en çok zarar görece kırı ve deniz tür ve habitatlarının tanımlanmasına ve kıyı ve deniz koruma alanları Akdeniz iletişim ağının oluşturulması için gerekli düzenlemelerin 2011 yılına kadar başlatılmasına,
3. Deniz ve kıyı ekosistemlerinden elde edilen ürünlerin ekonomik değerlerinin belirlenmesi ve iklim değişikliğinin söz konusu bu ekonomik değere etkilerinin belirlenmesinde ortak çalışmaların yürütülmesine,
4. Her bir Barselona Sözleşmesi Taraflar Toplantısına ve Biyoçeşitlilik Sözleşmesi toplantılarına sunulmak üzere iklim değişikliğinin belirlenen etkilerini göstermek amacıyla Akdeniz Biyoçeşitliliğinin Durumu Raporunun hazırlanmasına,
5. Akdeniz'in deniz ve kıyı ekosistemlerinin korunması için Avrupa Birliği Deniz Stratejisi gibi çeşitli girişimler ile işbirliğinin yapılmasına,
6. Enerji talebi yönetimini geliştirmek ve enerji verimliliğini arttırmak için Akdeniz Bölgesinin önemli potansiyelleri olan güneş ve rüzgar enerjilerinin geliştirilmesine, su talep yönetiminin teşvik edilmesine,
7. Akdeniz'de Gemi ve Uçaklardan Yapılan Boşaltmalardan ya da Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirlenmenin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Protokol'ünün hukuki düzenlemelerini de dikkate alarak risk değerlendirme çerçevesi hazırlamaya,
8. Tunus Deklarasyonu ve Eylem Planı ve İklim Değişikliği Rabat Deklarasyonu'nu dikkate almayı kabul etmişlerdir.

7. Raporlama ve uyum ve uygulama çalışmaları:

13. Taraf Ülkeler toplantısında kabul edilen raporlama formatına göre "Barselona Sözleşmesi ve Eki Protokollerinin Uygulanması" hakkında bir ulusal rapor hazırlanması, toplanan veri temelinde bir veri tabanı sistemi oluşturulması ve konuya ilişkin raporun hazırlanması ile ilgili çalışmaları yürütmek üzere, UNEP/MAP Sekreteryası'na Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Marmara Araştırma Merkezi (MAM) önerilmiş olup; TÜBİTAK-MAM ile UNEP/MAP Sekreteryası arasında bir anlaşma imzalanarak çalışmalara başlanmıştır. Bakanlığımız ile koordineli olarak yürütülen çalışmalar sonucunda "Biennial Turkish Report On The Implementation of The Convention and Protocols in Terms of Article 26 of The Convention" ve "Report for the Evaluation of The Effectiveness of The Implementation of The SAP" başlıklı iki rapor hazırlanarak 2005 yılı Haziran ayı başında UNEP/MAP Sekreteryası'na sunulmuştur.

21-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında Barselona Sözleşmesi ve Eki Protokollerinin Raporlama 7. Toplantısı ve 23-25 Mayıs 2007 tarihleri arasında ise Uygulama ve Uyum Çalışma Grubu 4. Toplantısı İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantılar sonrasında, 29 Haziran 2007 tarihinde Daire Başkanlığımızca güncellenen "Biennial Turkish Report on The Implementation of the Convention and Protocols in Terms of Article 26 of The Convention" adlı Rapor Sekreteryaya iletilmiştir.

8. Ekosistem yaklaşımı:

Ekosistem Yaklaşımı Hükümetlerce Atanmış Uzmanlar Toplantısı 20 - 21 Şubat 2008 tarihleri arasında Atina'da gerçekleştirilmiş olup, toplantıda ekosistem yaklaşımının kademeli olarak uygulanmaya konmasına yönelik taslak bir yol haritasının hazırlanması ve sonraki aşamaların ne olması gerektiğine karar verilmesi amaçlanmıştır.

Toplantı sonucunda aşağıda belirtilen hususlarda görüş birliğine varılmıştır:

1. Yol haritası aşağıdaki ana aşamaları içerecektir:
 - a) Akdeniz için ekolojik vizyon tanımlanması
 - b) Önemli ekosistem özelliklerinin ve tehditlerinin belirlenmesi
 - c) Stratejik hedeflerin belirlenmesi
 - d) Yönetim alanlarının belirlenmesi
 - e) Ekolojik hedeflerin geliştirilmesi
2. Taraf ülkeler tarafından ekosistem yaklaşımının uygulanmasına yönelik niyetin pilot projelerin başlatılması gibi daha açık şekillerde gösterilmesi
3. MAP paydaşların tüm uygulama süreci boyunca yer almasını teşvik edecektir
4. MAP ihtiyaç duyulması halinde ülkelere yönetim faaliyetleri konusunda yardımcı olacaktır.

Ekosistem Yaklaşımı Hükümetlerce Atanmış Uzmanlar Toplantısı'nın ikincisinin "Yol Haritasının Uygulanması (Aşama 3)" başlığı altında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bu toplantıda yol haritasının nasıl uygulanacağına dair kararlar alınması beklenmektedir. Önemli ekosistem özelliklerinin ve ekolojik durumun ve tehlikelerin değerlendirilmesini içeren detaylı bir belgenin hazırlanması gerekmektedir.

9. UNEP/GEF PROJESİ:

AKDENİZ GENİŞ EKOSİSTEMLERİ İÇİN STRATEJİK ORTAKLIK, BÖLGESEL BİLEŞEN: AKDENİZ'İN KIYI ALANLARININ VE ÇEVRESEL KAYNAKLARININ KORUNMASI İÇİN BELİRLENMİŞ FAALİYETLERİN UYGULANMASI

AMAÇ	UNEP tarafından, Akdeniz'in korunmasına yönelik olarak AB ülkeleri ve Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler tarafından 1975 yılında Akdeniz Eylem Planı (MAP) başlatılmış ve 1976 yılında da Akdeniz'in kirliliğe karşı korunmasına yönelik Barselona Sözleşmesi imzalanmıştır. Anılan sözleşme 1978 yılında yürürlüğe girmiştir. Amaç; Akdeniz Eylem Planı ve Sözleşme kapsamında iki stratejik eylem programı oluşturmaktır: 1.SAP-BIO: Biyolojik Çeşitlilik İçin Stratejik Eylem Planı 2.SAP-MED: Kara kökenli kirleticiler için stratejik eylem programı. Bu iki stratejik eylem programının uygulanması için Stratejik ortaklık projesi geliştirilmiştir.	
BAŞLAMA TARİHİ		BÜTÇE
BİTİŞ TARİHİ	Projenin başladıktan sonra 5 yıl içinde bitmesi öngörülüyor.	\$44.456.700 (GEF katkısı+ülkelerin katkısı) Mayıs 2007

Proje yürütücüsü: MAP Koordinasyon Birimi ve birimin bölgesel faaliyet merkezleri

Katılımcı Ülkeler: Arnavutluk, Cezayir, Bosna Hersek, Hırvatistan, Mısır, Lübnan, Libya, Fas, Sırbistan Karadağ, Suriye, Tunus, Türkiye. Ayrıca Filistin'de projede yer almaktadır.

Projeye Temmuz 2005 tarihinde onay mektubu verilmiştir.

4 Nisan 2006 tarihli mektup ile Sedat KADIOĞLU, **ulusal odak noktası** olarak bildirilmiştir.

Türkiye'deki Pilot Alan: Söz konusu proje kapsamında, Kaş-Kekova deniz koruma alanı pilot alan olarak önerilmiştir. Ancak, 14 Şubat 2007 tarihinde Dış İlişkiler ve AB dairesinde yapılan toplantıda ÖÇKK Başkanlığı şu anda GEF-4 kapsamında hazırlanması planlanan ve henüz proje fikri aşamasında bulunan "Strengthening Protected Area System of Turkey-Türkiye'de Koruma Alanları Ağı Sisteminin Güçlendirilmesi" projesi kapsamında aynı sahanın pilot alan olarak düşünüldüğünü ve söz konusu projede Kaş-Kekova dahil herhangi bir alternatif ÖÇKKB alanınızın yer almasını uygun bulmadıklarını belirtmiştir.

Alan Seçimiyle ilgili Alternatif çözüm önerileri:

1.Kaş-Kekova pilot alan olarak stratejik ortaklık projesinde yer alabilir (ÖÇKKB kabul etmemektedir)

2.Alternatif olarak, Denize kıyısı olan bir Milli park alanı önerilebilir.

3. Projeden Türkiye çekilebilir. (Dış ilişkiler açısından problem olmaması koşulu ile çünkü projeye onay mektubu verilmiştir ve ülkenin söz konusu sürece katılımı vardır. Ancak proje için Türkiye tarafından tahsis edilen 80 000x5 yıl=400 000 USD GEF Sekreteryasına bildirilmediği için programa alınmamıştır.)

*27 Şubat 2007' de Sayın Müsteşarımız, DKMP, ÖÇKKB ve DİD' in katıldığı; Müsteşarlıkta yapılan toplantıda; proje alanın seçimi ve projenin akibetinin tartışıldığı toplantıda,

1. Bahsi geçen "Akdeniz'in Kıyı Alanlarının ve Çevresel Kaynaklarının Korunması İçin Belirlenmiş Faaliyetlerin Bölgesel Uygulanması (Bölgesel Proje) adlı projeye devam edilmesine;

2. Proje alanının tespit edilmesine yönelik olarak, Ö.Ç.K.K.B ve D.K.M.P.'nin birer alanında çalışmalar yapılmasına;

3. Destek mektubu konusunda sorumluluğun Bakanlığımızda olduğuna ve dolayısıyla Bakanlığımız adına destek mektubu verilmesine karar vermiştir.

23 Şubat 2007' de Akdeniz Eylem Planı Koordinatörü Paul Mifsud' dan alınan mektupta, söz konusu projeye yönelik, 5 yıl boyunca her yıl için 200.000 USD, toplam 1.000.000 USD' lık aynı katkı talebinde bulunuldu. Bu mektuba cevaben, katkı talebinin Bakanlığımızca kabul edinildiğine dair, 2 Mayıs 2007' de ilgili taahhüt mektubu tarafımızdan yazıldı.

Son Durum: GEF Konseyi'nin bu bölgesel projenin tahsis fonunu, 14 Haziran 2007 tarihinde onaylamıştır. Proje alanı, şu anda proje dokümanında ÖÇKKB' na ait olan KAŞ-KEKOVA olarak görünmektedir. Ancak "alan değişikliği" isteniyorsa; bütün ülkelerin katılım sağlayacağı, 15-18 Ocak 2008'de İspanya'da gerçekleşecek olan toplantıya; Bakanlığımızın "Steering Committee" düzeyinde yetkili olan temsilcilerimiz tarafından projeye taraf olan tüm birimlerimizin katılım yapması uygun görülmektedir.

10. Acil Durumlarda Akdeniz'in Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine Müdahalede İşbirliği (Acil Müdahale) Protokolü kapsamında yapılan çalışmalar:

- 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde gemi operasyonlarından kaynaklanan kirliliğin önlenmesi için; "Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" yayımlanmış olup sözkonusu yönetmelik kapsamında ülkemiz limanlarından 152 tanesi atık alım tesislerini tamamlamış olup, Bakanlığımızdan Lisans belgesi almışlardır.
- Gemi ve kıyı tesislerinden kaynaklanan kaza sonucu oluşan deniz kirliliğinin önlenmesi ve müdahale ilişkin olarak 11 Mart 2005 Tarih ve 25752 Sayılı Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren ve Bakanlığımız koordinasyonunda yürütülmekte olan **5312 sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun**" çerçevesinde 500 groston ve üzeri petrol ve diğer zararlı madde taşıyan gemilere bildirim yükümlülüğü getirilmiş ve belirlenen 248 adet kıyı tesisine (limanlar dahil) acil müdahale planı yapma sorumluluğu getirilmiştir. Ulusal ve Bölgesel Acil Müdahale Planlarının 2009 yılı sonuna kadar tamamlanması planlanmaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgeleriyle ilgili olarak yapılan çalışmalar:

Kurumumuzca, Barselona Sözleşmesi eki protokolü olan "Akdeniz'de Özel Koruma Alanları'na İlişkin protokol"ün eki Eylem Planları kapsamında Akdeniz'in Kıyı Alanlarının Sürdürülebilir Kalkınması ve Deniz Çevresinin Korunması için 1989 yılından bugüne kadar araştırma, koruma ve izleme çalışmaları yapılmaktadır. Söz konusu protokolün "Biyolojik çeşitlilik ve Akdeniz'de Özel Koruma Alanları'na İlişkin protokol" olarak değiştirilmiş haline Ülkemiz tarafından 2002 yılında taraf olunması ile Özel Çevre Koruma Başkanlığı tarafından Özel Çevre Koruma Bölgeleri'nin kıyı ve deniz alanları detaylı biyolojik çeşitlilik araştırma projelerine 2002 yılından itibaren hız verilmiştir.

Bugüne kadar Datça-Bozburun ve Gökova Özel Çevre Koruma Bölgeleri'nde gerçekleştirilen ve halen Fethiye-Göcek'de yürütülen **kıyı ve deniz alanları biyolojik çeşitliliğinin tespiti projelerinde;**

Bölgelerin fiziksel, kimyasal, biyolojik ve bakteriyolojik özellikleri; tuzluluk, sıcaklık, seki disk derinliği, besin maddeleri ve oksijenin yer ve döneme göre dağılımı, ağır metallerin dağılımı, pH, CO2 profilleri veya suyun asitliğini ölçmekte kullanılan dengi bilgiler, derinlik, akıntı ve diğer su hareketleri, deniz yatağının yapısı ve alt tabakalarını da kapsayan fiziksel ve kimyasal şartların tanımını da dahil, ağırlıklı deniz yatağı ve su habitat türleri, özellikle topluluk hukukunda tanımlananlar (Habitat Direktifi, Bern Sözleşmesi ve Barselona sözleşmesi eki protokolü ekinde yer alan türler ve habitatlar) ve bilimsel veya biyolojik çeşitlilikle ilgili olan uluslararası sözleşmeler olmak üzere, özel habitat türlerinin tanımı ve haritaları, ağırlıklı su yatağı veya deniz habitatı ile ilişkili biyolojik toplulukların tanımı (fitoplankton ve zooplanktonlarla ilgili türler, mevsimsel ve coğrafi değişimler) gibi bilgileri, yıllık-mevsimlik değişimler de dahil olmak üzere makro alglar ve omurgasız dip faunası hakkında bilgi, bolluk, dağılım, balıkların yumurta ve larvalarına ilişkin veriler, egzotik türlerin dönemsel ortaya çıkışları, bollukları ve yere göre dağılımlarının envanteri, tehlikeli kimyasal maddeler, hassas bölgeler ve canlı topluluğunun (özellikle insan tüketimine yönelik canlı topluluğunun) gördüğü zarar da dahil, kimyasal maddelere ilişkin durumun tanımlanması, farklı ve özel baskılara tabi olan alanlar veya özel koruma altındaki alanlar bu proje kapsamında elde edilen verileri kapsamaktadır.

Ayrıca fiziksel zararlar ve diğer fiziksel olumsuzluklar; alüvyondaki değişimler (ticari balıkçılık, yatçılık ve demirlemenin deniz yatağına etkileri) deniz çöpu, zehirli maddelerle

suyun kirletilmesi (sentetik olmayan madde ve bileşiklerin suya karışması, yat ve gemilerden kaynaklanan kirlilik, ağır metaller, hidrokarbonlar), besinler ve organik madde takviyesi (mesela, tarım, akuakültür ve atmosfer gibi çeşitli kaynaklardan gelen), zararlı biyolojik etkiler Mikrobik patojenlerin karışması, yerli olmayan türler karışması veya yer değiştirmesi, kazara veya kasti diğer türlerin yakalanması da dâhil, seçilmiş türlerin ortamdan çıkarılması (mesela ticari ve eğlence amaçlı balıkçılık) da bu araştırmalar sonunda elde edilen veriler arasındadır.

Yapılan çalışmalarda;

-Türlerin envanterleri ile birlikte tayin ve dağılım haritaları hazırlanmış,

-Mevcut koruma alanlarının (Foça ve Kaş-Kekova) deniz sınırları genişletilmiştir.

-**Akdeniz'de Deniz Vegetasyonu Eylem Planı kapsamında** detaylı olarak deniz çayırları dağılım alanları haritalanmış ve özellikle Posidonya çayırlarının tahribatının önlenerek korunması amaçlı çalışmalar yapılmaktadır.

Deniz kaplumbağalarının ve habitatlarının korunması amaçlı Eylem Planı kapsamında bilimsel çalışmalar gerçekleştirilerek;

-Yuvalama ve kışlama alanlarının korunması ve yönetimi,

-Yeni yuvalama alanlarının araştırılması,

-Türlerin davranışları,

-Popülasyon dinamikleri ve göç hareketleri,

-Yerel halkın, turistlerin ve balıkçıların bilinçlendirilmesi amaçlı çalışmalar her yıl üreme periyodu döneminde sürekli olarak yapılmaktadır.

Kıkırdaklı Balıklar ve Akdeniz Fokları'na İlişkin Eylem Planları kapsamında; Gökova-Boncuk koyu Kum köpek balığı ve Foça'da Akdeniz Foku'nun popülasyonlarının belirlenerek izlenmesi ve habitatlarının korunması amacı ile çalışmalarda sürekli olarak devam etmektedir.

Bununla birlikte Ülkemiz Akdeniz kıyılarında yer alan Özel Çevre Koruma Bölgelerinin atıksu arıtma tesisleri Kurumumuzca yaptırmış olup, tesis deşarj suları yıllık 4 periyot halinde sürekli olarak izlenmektedir.

SORU 2. Yıllar itibariyle Akdeniz ve Ege Denizi Ulusal Kirlilik İzleme Programı (MED POL) kapsamında yapılan kirlilik ölçümleri ve ağır metal ölçüm sonuçları nedir? Söz konusu ölçümler hangi aralıklarla yapılmaktadır.

CEVAP 2. Ege ve Akdeniz'de toplam 257 istasyonda(bu istasyonların Akdeniz'de bulunan 189 tanesi yüzme suyu istasyonudur.) aşağıda verilen parametrelere ait izleme çalışmaları yapılacaktır.

İZLEME TİPLERİ									
Uyum İzleme	Yönelim İzleme								
Karakökenli Noktasal Kirletici Kaynakları	. Kıyı ve Referans Alanları			Kara Kökenli Yükler		Sıcak Nokta Alanları			
Yüzme Suları	Biyota	Sediman	Denizsuyu	Noktasal Deşarjlar	Nehirler	Biyota	Sediman	Denizsuyu	Özellikler

1-UYUM İZLEME

1.1. Karakökenli Noktasal Kirlетici Kaynakları İzlenme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler

İstasyonlar:

- İskenderun Körfezi
- Mersin Körfezi
- Antalya Körfezi
- Marmaris Körfezi
- Toros Gübre Tesisi
- Taşucu SEKA Kağıt Fabrikası
- Kromsan
- PETKİM Aliağa Tesisi

Parametreler:

Körfezlerde; Toplam Askıda Katı Madde, Biyolojik Oksijen İhtiyacı, Kimyasal Oksijen İhtiyacı, Fekal Koliform, Toplam Fosfor, Fosfat Fosforu, Çözünmüş İnorganik Azot, Toplam Civa ve Poliaromatik Hidrokarbonlar izlenecektir. Tesislerde ise, SKKY İlgili tablosundaki parametreler izlenecektir.

1.2 Yüzme Suları İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler

Sağlık Bakanlığı tarafından Akdenizde 189 istasyonda Fekal Koliform ve Fekal Streptokok parametreleri izlenecektir.

2. YÖNELİM İZLEME

2.1 Kıyı Ve Referans Alanları İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler:

2.1.1 Biyota İstasyonları

İstasyonlar:

- Tırtar Nehri
- Göksu Nehri

Parametreler:

Civa Kadmiyum Krom. Bakır çinko, halojenli hidrokarbonlar ve poliaromatik hidrokarbonlar izlenecektir.

2.1.2 Sediman İstasyonları

İstasyonlar:

- Adana-Karataş
- Taşucu
- Datça Körfezi
- Güllük Körfezi
- Çandarlı Körfezi
- Fethiye Körfezi
- Finike Körfezi
- Kuşadası Körfezi
- Dikili Körfezi
- Akbük Körfezi

- Menderes Bölgesi
- Çanakkale

Parametreler:

Civa Kadmiyum Krom. Bakır çinko, halojenli hidrokarbonlar ve poliaromatik hidrokarbonlar izlenecektir.

2.1.3. Denizsuğu İstasyonları

İstasyonlar:

- Güllük Körfezi

Parametreler:

Sedimanda organik karbon denizsuyunda sıcaklık tuzluluk çözünmüş oksijen besin elementleri ve klorofil a izlenecektir.

2.2 Karakökenli Yüklerin İzleneceği İstasyonlar ve İzlenecek Parametreler

2.2.1 Noktasal Deşarj İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler

İstasyonlar:

- İskenderun Körfezi
- Mersin Körfezi
- Antalya Körfezi
- Marmaris Körfezi
- Toros Gübre Tesisi
- Taşucu SEKA Kağıt Fabrikası
- Kromsan
- PETKİM Aliğa Tesisi

Parametreler:

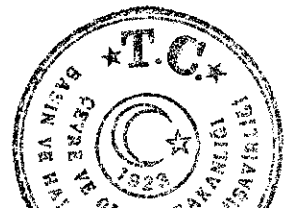
Körfezlerde; Deşarj Debisi, Toplam Askıda Katı Madde, Biyolojik Oksijen İhtiyacı, Kimyasal Oksijen İhtiyacı Fekal Koliform, Toplam Fosfor, Fosfat Fosforu, Çözünmüş İnorganik Azot, Toplam Civa ve poliaromatik Hidrokarbonlar izlenecektir.

Tesislerde ise, SKKY İlgili tablosundaki parametreler izlenecektir.

2.2.2. Nehir İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler:

İstasyonlar:

- Berdan Nehri
- Göksu Nehri
- Ceyhan Nehri
- Seyhan Nehri
- Lamas Nehri
- Meriç Nehri
- Bakırçay
- Gediz Nehri
- Küçük Menderes Nehri
- Büyük Menderes Nehri
- Dalaman Nehri

Parametreler:

Deşarj Debisi, Toplam Askıda Katı Madde, Biyolojik Oksijen İhtiyacı, Kimyasal Oksijen İhtiyacı Fekal Koliform, Toplam Fosfor, Fosfat Fosforu, Çözünmüş İnorganik Azot, Toplam Civa ve Poliaromatik Hidrokarbonlar izlenecektir.

2.3 Sıcak Nokta Alanların İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler

2.3.1 Biyota İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler:

İstasyonlar:

- Mersin Körfezi-Seyhan Nehri Halici Arası
- İzmir Körfezi(Dışı-Ortası ve İçi)

Parametreler:

Civa, Kadmiyum Krom. Bakır çinko, halojenli hidrokarbonlar ve Poliaromatik hidrokarbonlar izlenecektir.

2.3.2 Sediman İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler:

İstasyonlar:

- İskenderun Körfezi
- Mersin Körfezi-Seyhan Nehri Halici Arası
- Antalya Körfezi
- Marmaris Körfezi
- İzmir Körfezi(Dışı-Ortası ve İçi)
- Edremit Körfezi
- Meriç Nehri Halici
- Gökova Körfezi

Parametreler:

Civa, Kadmiyum, Krom, Bakır, Çinko, Halojenli Hidrokarbonlar ve Poliaromatik Hidrokarbonlar izlenecektir.

2.3.3. Deniz Suyu Ötrofikasyon İzleme İstasyonları ve İzlenecek Parametreler:

İstasyonlar:

- Mersin Körfezi

Parametreler:

Tuzluluk, Sıcaklık, PAR, Seki diski, pH, Toplam Askıda Katı Madde, Klorofil a, Toplam Fosfor, Fosfat, Nitrat, Nitrit, Amonyak, Silisyum ve Çözünmüş Oksijen izlenecektir.

Yıllar itibariyle Akdeniz ve Ege Denizi Ulusal Kirlilik İzleme Programı (MED POL) kapsamında yapılan kirlilik ölçümleri ve ağır metal ölçüm sonuçları aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

Sıra No	Kirlilik Tipi	Kirliliğin Meydana Geldiği Yer	Kirlilik Kaynağı	Kirliliğin Önlenmesi İçin Yapılması Gerekenler	Kirliliğin Mevcut Durumu	Kirliliğin Yönelim Durumu	Kirliliğin Uyum Durumu	Açıklamalar
1	Nehirler	Ege-Trakya Bölgesi: Meriç, Bakırçay, Gediz, Kütçük ve Büyük Menderes	Tarım alanlarından girdiler, Evsel ve Endüstriyel atıksular	Havza bazlı planlama, izleme, denetim, değerlendirme ve uygulamalar. Tarımsal, evsel ve sanayi atıksularında organik madde ve besin tuzları derişimlerinin azaltılması; özellikle KOİ, amonyak derişimi ve toplam fosfor yükünün azaltılması; nehirlerde N/P oranını yükseltmek için kaynaklarda N ve P girdisini azaltacak teknolojik ve idari tedbirlerin alınması ve uygulanması	Kirli nehirlerde KOİ, BOİ, TP, NH ₄ , NO ₂ yüksek; nitrat düşük; DIN/PO ₄ oranı düşük; K. Mendereste O ₂ çok düşük; aşırı organik madde kirliliği amonyum, nitrit azotu kirlenmesi var.	Artan eğilim	Kirli nehirlerde III.- IV. sınıf su kalitesi	Ege-Trakya bölgesi nehirlerinde KOİ ve BOİ/BOİ oranının yüksek olması, sanayi bazı organik madde kirlenmesinin göstergesidir. Nehirlerde NH ₄ ve NO ₂ iyonlarının yüksek, O ₂ 'nin düşük olması, organik madde kirliliğinin yoğun ve ayrışmasının nehir suyunda yüksek olduğunu işaret eder. Nehirlerin doğal koşullara dönüşmesi için sanayi ve evsel kaynaklı organik madde ve N, P yükünün azaltılması zorunludur. Bunun için de AB kriterlerini uygun denetimlerin olması gerekir.
2	Nehirler	Akdeniz Bölgesi: Seyhan, Ceyhan ve Berdan Nehir Havzaları	Tarım alanlarından girdiler, Evsel ve Endüstriyel atıksular	Havza bazlı planlama, izleme, denetim, değerlendirme ve uygulamalar. Tarımsal, evsel ve sanayi atıksularında organik madde ve besin tuzları derişimlerinin azaltılması; nehirlerde N/P oranını yükseltmek için kaynaklarda N ve P girdisini azaltacak teknolojik ve idari tedbirlerin alınması, uygulanması	Seyhan ve Berdan'da KOİ, amonyak ve TP yüksek; nitrat düşük; kirli nehirlerde DIN/PO ₄ oranı düşük	Artan eğilim	Kirli nehirlerde III.- IV. sınıf su kalitesi	Kirlilik kaynakların tesbiti için havza bazlı örgütlenme ve uzun süreli izleme gerekli. Seyhan ve Berdan bölgesinde özellikle evsel ve kısmen sanayi atıkları fazla etkili, besin tuzları kirliliği çok belirgin, Seyhanda oksijen kısmen düşük. Mevsimsel kirlilik değerleri değişkendir. Yağışlı dönemde TP girdisi artmaktadır.

3	Eysel atıklar	Ege-Akdeniz Bölgesi: Antalya ve Marmaris evsel atıksu	Kent atıksuları	Biyolojik arıtmanın verimli çalışması ve giriş suyu kalitesinin iç-diş denetimin artırılması	Atıksuda KOİ, amonyum bazı dönemlerde yüksek; nitrat düşük;	Biyolojik arıtma sistemi zaman zaman verimsiz çalışıyor	Uyumlu	Arıtmanın verimli çalışması için nitrat ve amonyum ölçümlerin de denetime eklenmesi; arıtma sistemi giriş suyu ile karşılaştırmalı denetimin yapılması önerilir.
4	Eysel atıklar	Ege-Akdeniz Bölgesi: Antalya ve Marmaris evsel atıksu	Kent atıksuları	Arıtmanın fosfor giderimi incelenerek; atıksudaki çok değişken TP ve fosfatın kaynağı tesbit edilmektedir. Arıtmanın verimini bilmek, kaynaklarda durum tesbiti ve uygun önerilerin ortaya konması için gereklidir. Giriş-çıkış suyunda fosfor izlemenin sürekli yapılması gerekir.	Atıksuda TP ve fosfat değişken ve bazı dönemlerde oldukça düşük;	Biyolojik arıtmanın fosfor giderimi veya evsel atıksu fosfor derişimi değişken	Uyumlu	Atıksuda TP çok değişkendir ve kaynağı tesbit için, arıtmanın fosfor giderimi incelenmelidir. Kaynaklarda durum tesbiti ve uygun önerilerin ortaya konması için arıtma sistemine ulaşan suyun karakteri tanımlanmalıdır.
5	Eysel atıklar	Mersin evsel atıksuyu	Kentsel atıksular	Biyolojik arıtma geçilmesi	KOİ, BOİ, TAK, TIN, TP, fosfat çok yüksek	Son yıllarda aynı	KOİ sınır değerinde; BOİ üzerinde; BOİ sınırı yakın; TAK yüksek	Mevcut deşarj kriterleri artırmaz deşarja izin vermektedir. Bu durum alıcı ortam kapasitesini dikkate almamaktadır ve AB deşarj kriterleri ile uyumsuzdur. Ötrofik durumdaki Mersin Körfezinin su kalitesinin gelişmesi için biyolojik arıtma gereklidir; ayrıca nehir ve atıksularda sularında fosfor yükü azaltılmalıdır.
6	Eysel atıklar	Ege-Akdeniz Bölgesi: Eysel atıksu deşarjı alan kıyısal alanlar	Kentsel atıksular	Deterjanda fosfor azaltılması veya fosfor ile azotun birlikte arıtımını sağlayan yeni biyokimyasal arıtma teknolojinin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi	Atıksuda yüksek DIN, TP ve DIN/P düşük oranı	Artılmış ve artılmamış suda yüksek P; Antalya atıksuyunda azalan P eğilimi	Deşarj kriterlerine uyumlu; mevcut derişimler kriterlere uygun	Eysel atıksu TP ve DIN değerleri mevcut deşarj kriterleri ile uyumlu; ancak AB kriterleriyle uyumsuzdur, Akdeniz-Ege alıcı ortamı fosfora karşı daha hassastır..

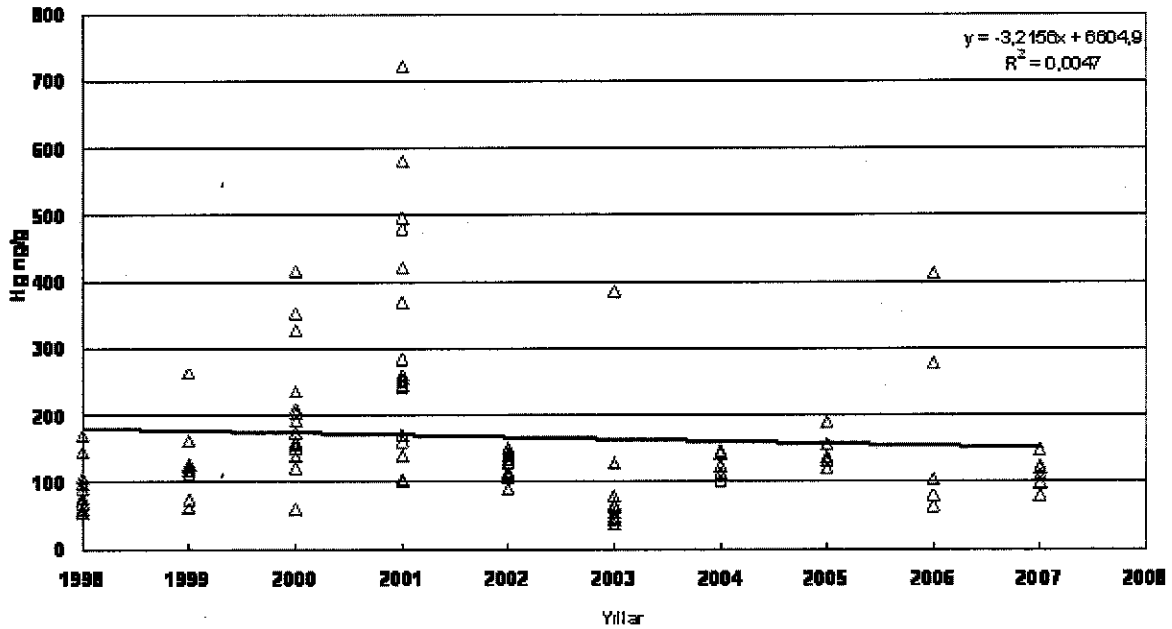
7	Endüstriyel atıklar	PETKİM	Endüstriyel atık suları	Atıksu artırımının verimli çalışması ve denetimin artırılması	BOİ, KOİ, PAH, TAK derişimleri yüksek	Atıksu artımı zaman zaman verimsiz çalıştırılıyor	Sadece KOİ ve pH bir dönem dışında uyumlu	Artırmanın verimli çalışması denetim altında tutulmalıdır.
8	Ötrofikasyon	Mersin Körfezi	Evsel, nehirler ve endüstriyel	Atıksu artımı; havza bazı nehir denetimi; nehirler kirlilik yükünün azaltılması; atık ve nehirde N/P oranının yükseltilmesi için kaynakların ıslahı gerekir.	Kıyı sularda BOİ, TIN, TP yüksek; ışık geçirgenliği çok az; TRIX (4-6) yüksek	Ötrofik durum devam ediyor; kış öneminde su kalitesi kıyı-açık	Kıyıda TRIX > 4; kıyıda ötrofik; açıkta oligotrofik	Seyhan ve Berdan nehir bölgesi izlemeye dahil edilerek nehir-kent atık etkisi birlikte incelenmelidir; nehirde giren fosfor ve organik madde yükü kaynaklarında azaltılmalıdır.
9	Kıyı sular, biyota ve sediman	Akdeniz-Ege kıyısı referans ve sıcak alanlar	Evsel, nehirler ve endüstriyel atıksular	Kıyı sularda izlenen sıcak alanlara karasal kaynaklı kirlenici girdilerinin azaltılması; derin su deşarjlarının be balık çiftliklerinin uygun alanlara kurulması/taşınması, sürekli denetim ve izleme yapılması	Kıyı sularda metal ve organik madde kirliliği çok belirgin değildir.	İzlenen parametre ve alanlara göre azalan ve artan eğilimler	İzlenen bölgelerin deniz suyu özellikleri alıcı ortam su kalitesi kriterlerine uygundur.	Eğitim belirlemek için MED POL Programında belirtildiği üzere 10 yıllık izleme yapılması; bunun için personel eğitimi, alt yapı geliştirme ve ölçüm kalitesinin sürekli sağlanması temel koşuldur.
10	Atık yükleri	Akdeniz-Ege kıyısı alanları	Evsel, nehirler ve endüstriyel atıksular	Ege kıyı sularını besleyen nehirlerde organik madde kirliliğinin azaltılması; doğu Akdeniz bölgesi nehirlerinde ise besin tuzları kirliliğinin (öncelikle TP) azaltılması gereklidir. Bunun için de havza bazı, AB kriterlerine uygun planlama ve tedbirlerin alınması gerekir.	Akdenize ulaşan KOİ yükünün %88'i Ege bölgesinden; besin tuzlarının ise %75 i doğu Akdeniz bölgesi nehirlerinden Gelmektedir.	Artan eğilim	Kirli nehirlerde III.-IV. sınıf su kalitesi	Ege-Trakya bölgesi nehirlerinde KOİ ve KOİ/BOİ oranının yüksek olması, sanayi bazı organik madde kirlenmesinin göstergesidir. Doğru Akdeniz'de ise evsel ve tarımsal alandan gelen kirlenmeler etkin görünmektedir. Kirli nehirlerde KOİ ve TP artışı çok belirgindir.

SORU 3. MED POL Faz IV Anlaşması uyarınca Adana-Karataş bölgesinde yapılan ağır metal izlemesi ve sair kirlilik izlemesi sonuçları nelerdir? Söz konusu ölçümler hangi aralıklarla yapılmaktadır?

CEVAP 3. MED POL Faz IV Anlaşması 2006 yılında UNEP/MAP ile Bakanlığımız arasında imzalanmış olup; bu kapsamda yürütülen "Denizlerde Kirlilik İzleme (Akdeniz Bölgesinde Kirlilik Değerlendirme ve Kontrol Programı (MED POL) Bilimsel Ölçüm ve Araştırma) Projesi" içerisinde Adana-Karataş bölgesinde kıydan 9500 m. uzaklıkta ve 45 m. derinlikte kıyı sedimanında; Ağır Metaller (Hg. Cd. Cr. Cu. Zn). Halojenli Hidrokarbonlar (HH) ve Poliaromatik Hidrokarbonlar (PAH) yılda bir kez (yıllık) ölçülmektedir. Söz konusu ölçüm sonuçları aşağıda verilmektedir.

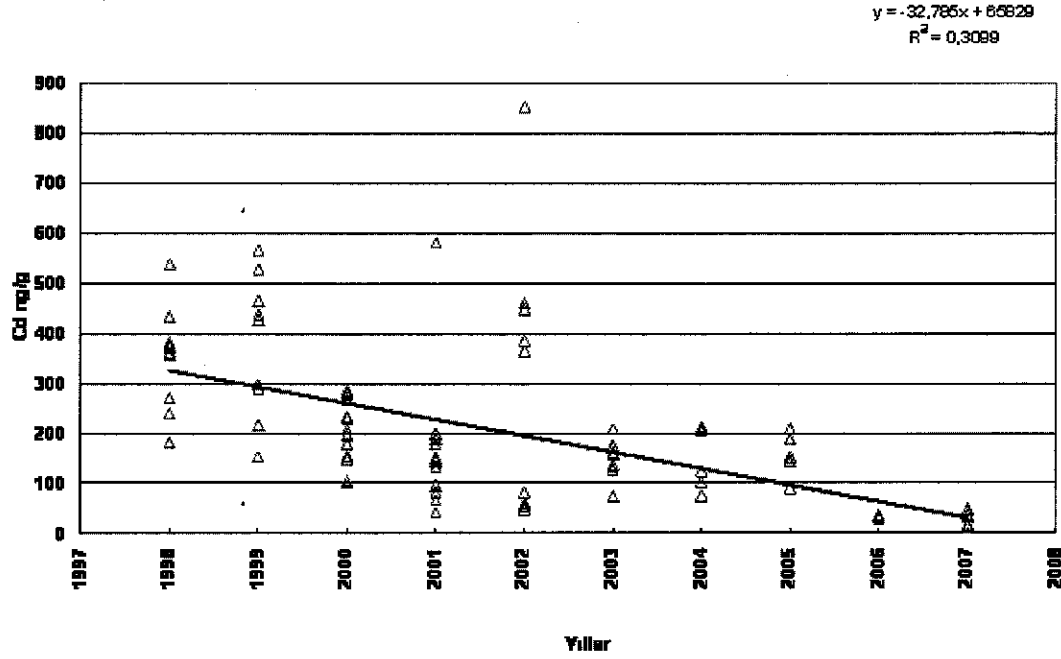
En yüksek alifatik petrol hidrokarbon konsantrasyonu değerleri Karataş istasyonunda n-C21 ve Taşucu istasyonunda n-C18 derişimlerinde ölçülmüştür. Örneklerin tümünde n-Octadecene ve squalane, Karataş ve Fethiye örneklerinde n-C20 saptama limitinin altında bulunmuştur. Karataş istasyonuna ait aromatik petrol hidrokarbon konsantrasyon değerleri yüksektir ve en yüksek ölçüleni 1-methylphenanthrene bileşenidir. Genel olarak tüm sediman örneklerinde Naftalen, Acenaphthalene, Acenaphthene, 3,6-dimethylphenanthrene, 1-methylpyrene bileşenleri çok düşüktür.

Özellikle, Ceyhan ve Seyhan gibi önemli miktarda kırıntılı malzeme taşıyan nehirlerin etkisi altında kalan Karataş Burnu önleri ve İskenderun Körfezi'nde kum boyutundaki malzeme miktarı %18'lere kadar çıkmaktadır. Bu bölgedeki kaba taneli malzemelerin artış sebebi, bölgedeki biyojenik kavkı miktarındaki artıştır.

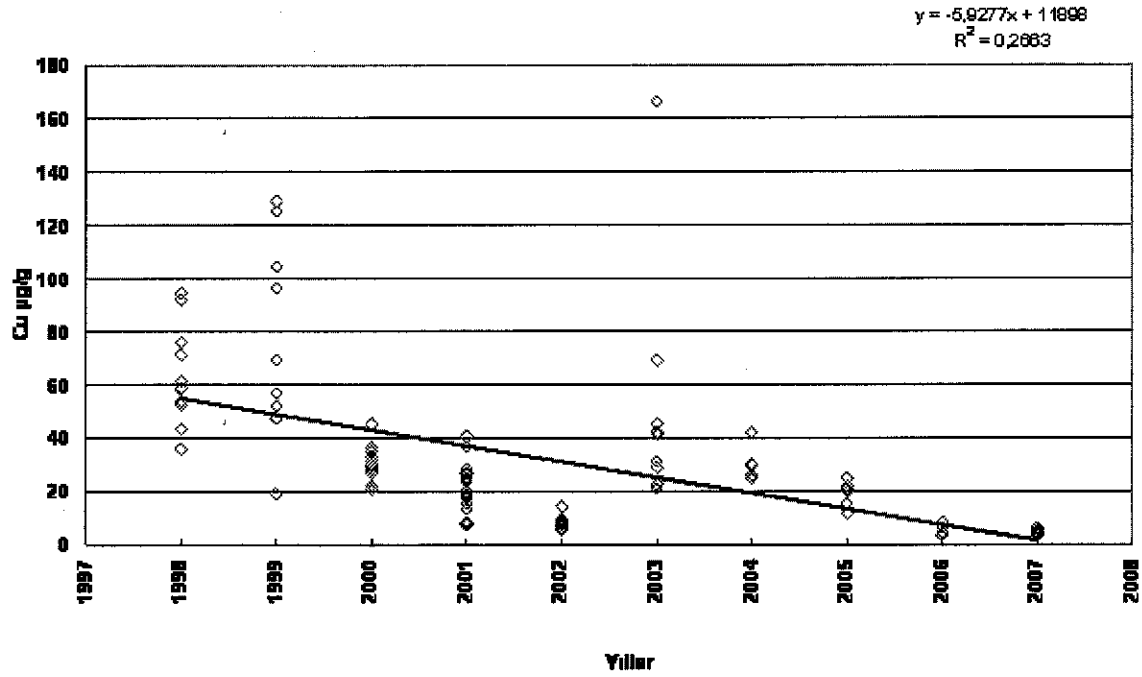

Mersin Seyhan bölgesinden yakalanan balıklarda cıva değişimleri.

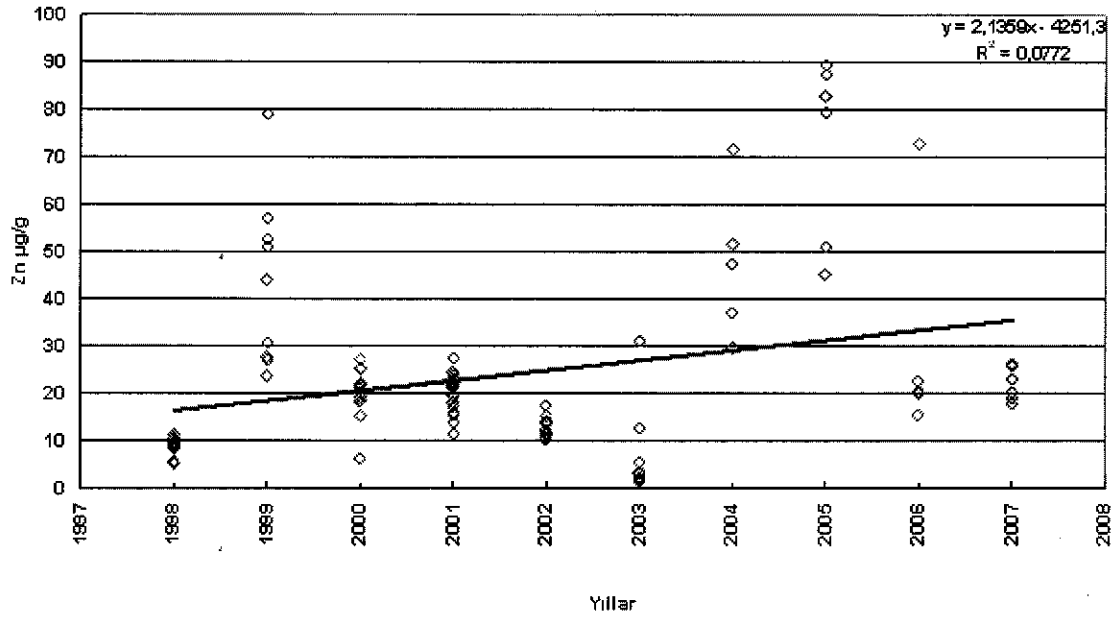

Mersin Seyhan bölgesinden yakalanan balıklarda kadmiyum değişimleri.

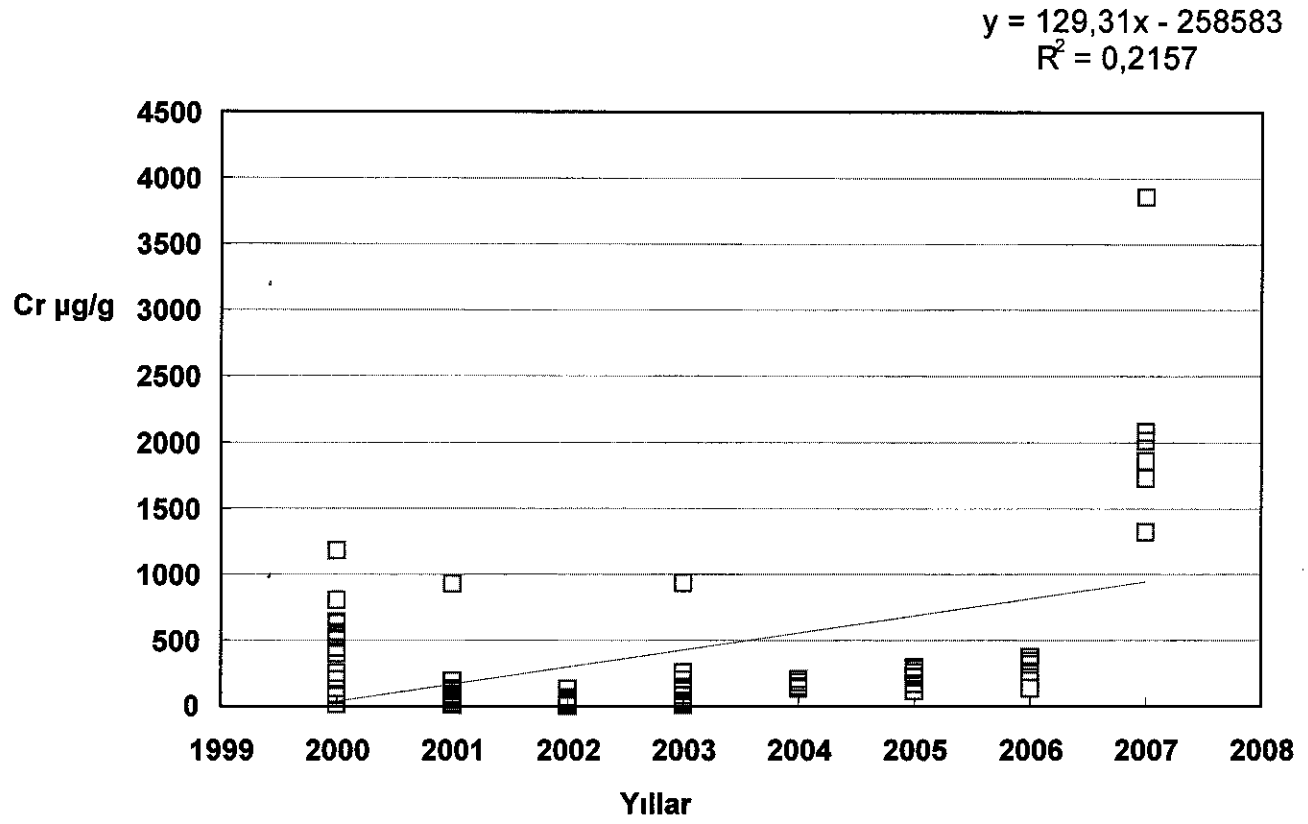
Mersin-Seyhan bölgesinden yakalanan balıklarda bakır değişimleri.

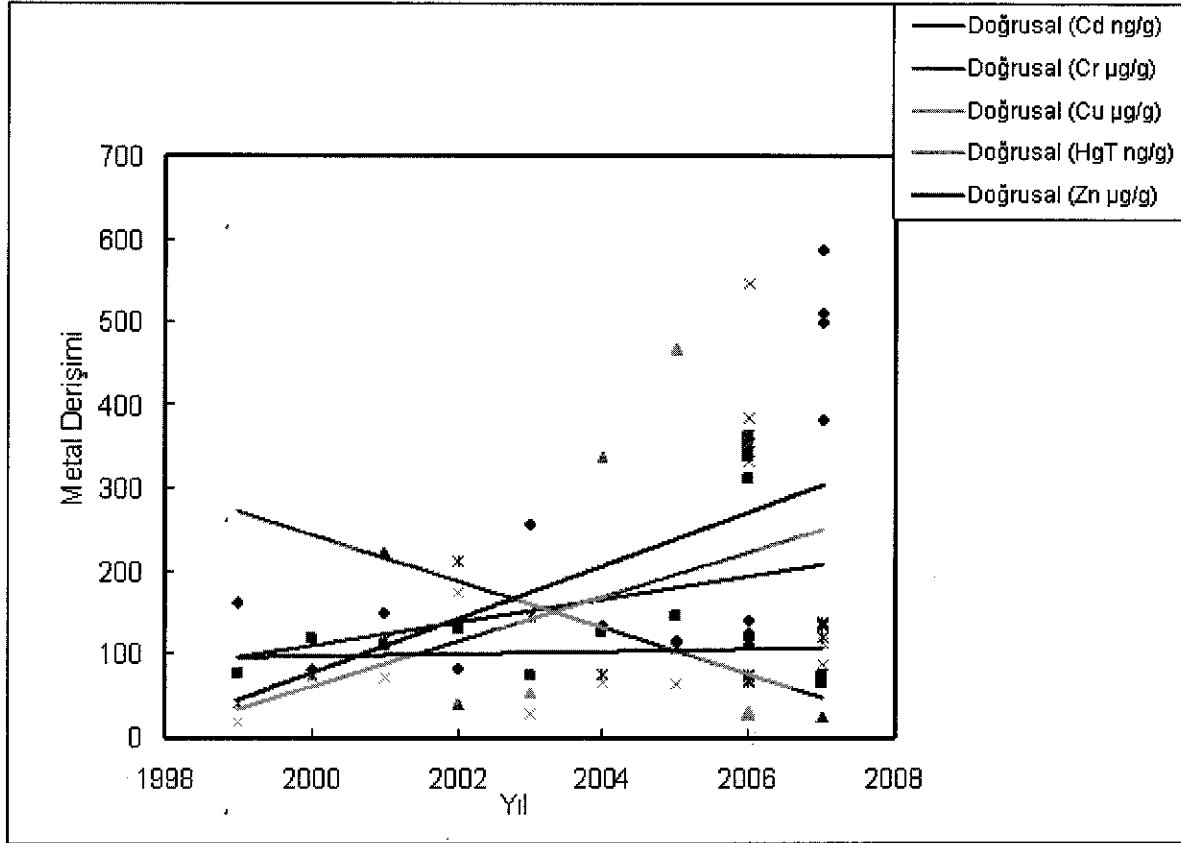
Mersin Seyhan bölgesinden yakalanan balıklarda çinko değişimleri

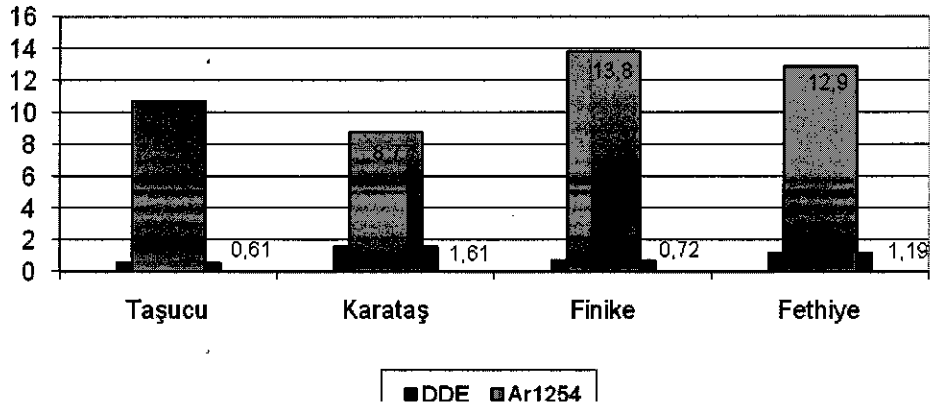
Mersin Seyhan bölgesinden yakalanan balıklarda krom değişimleri

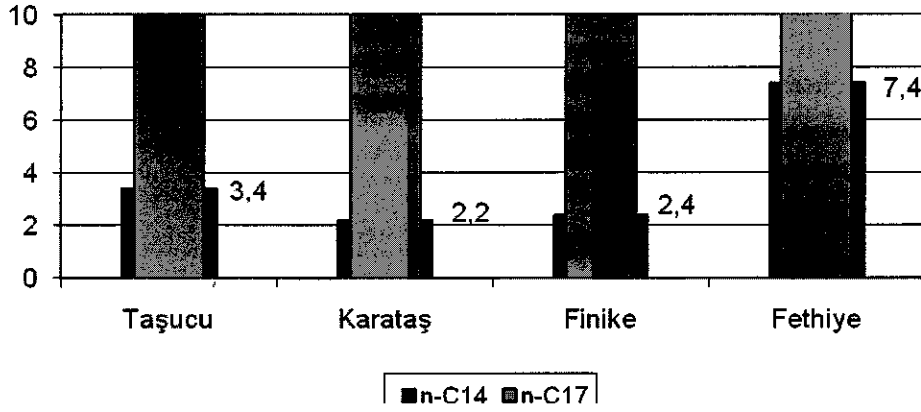

Mersin-Seyhan bölgesinden alınan sedimanlarda ağır metallerin değişimi.

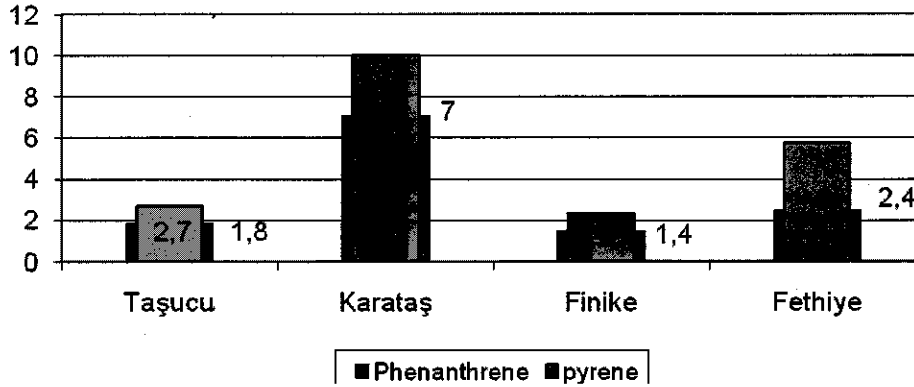
2007 Kıyı ve Referans Alanı Sediman Pestisit Türleri

2007 Kıyı ve Referans Alanı Sediman Alifatik Hidrokarbonları

2007 Kıyı ve Referans Alanı Sediman Aromatik Petrol Hidrokarbonları

SORU 4. Kara Kökenli Kirleticilere İlişkin Ulusal Eylem Planı tamamlanmış mıdır? Tamamlanmamış ise ne zaman tamamlanması planlanmaktadır? Söz konusu plana katılan kurum ve kuruluşlar hangileridir?

CEVAP 4. Bakanlığımız koordinatörlüğünde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Marmara Araştırma Merkezi (MAM) tarafından hazırlanan Kara Kökenli Kirleticilere İlişkin Ulusal Eylem Planı (KKK-UEP) "Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi (Barselona Sözleşmesi)"ne taraf 21 Akdeniz Ülkesi ve Avrupa Komisyonu ile birlikte aynı şekilde ülkemiz tarafından da, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak nihai hale getirilmesi amacıyla, 13 Haziran 2005 tarihinde Antalya'da ve 20 Haziran 2005 tarihinde İzmir'de "Halkın Katılımı" ile 23 Haziran 2005 tarihinde Ankara'da düzenlenen Paydaş toplantılarından sonra son haline getirilerek; 2005 yılı itibariyle tamamlanmış olup, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Akdeniz Eylem Planı (UNEP/MAP) Sekreteryası'na sunulmuştur. KKK-UEP ile diğer destekleyici dokümanları "<http://www.mam.gov.tr/kkkuep/>" internet adresindeki web sitesinde yayınlanmaktadır.

